

בכדי שיעשו

משנה מסכת מכשירין פרק ב
משנה ה

5 עיר ישראל ונכרים דרים בה והיה בה מרחץ מרחצת בשבת אם רוב נכרים רוחץ מיד ואם רוב ישראל ימתין כדי שיחמו החמין מחצה למחצה ימתין כדי שיחמו החמין ר' יהודה אומר באמבטי קטנה אם יש בה רשות רוחץ בה מיד :

משנה ו

מצא בה ירק נמכר אם רוב עכו"ם לוקח מיד ואם רוב ישראל ימתין כדי שיבואו ממקום קרוב מחצה למחצה ימתין כדי שיבואו ממקום קרוב ואם יש בו רשות לוקח מיד :

10 תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנא עמוד א

משנה. מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכים. נכרי שהביא חלילין בשבת - לא יספוד בהן ישראל, אלא אם כן באו ממקום קרוב. עשו לו ארון וחפרו לו קבר - יקבר בו ישראל. ואם בשביל ישראל - לא יקבר בו עולמית.

15 גמרא. מאי ממקום קרוב? רב אמר: ממקום קרוב ממש, ושמואל אמר: חיישין שמא חוץ לחומה לנו. דיקא מתניתין כוותיה דשמואל, דקתני עשה לו ארון וחפר לו קבר יקבר בו ישראל, אלמא:

20 מספיקא שרי, הכא נמי - מספיקא שרי, ותניא כוותיה דרב: עיר שישראל ונכרים דרים בה, והיתה בה מרחץ המרחצת בשבת. אם רוב נכרים - לערב רוחץ בה מיד, אם רוב ישראל - ימתין עד כדי שיחמו חמין. מחצה על מחצה - (אסור, וימתין) + מסורת השי"ס: [ימתין] + עד כדי שיחמו חמין... עשו לו ארון וחפרו לו קבר וכו'. אמאי? הכא נמי ימתין בכדי שיעשו! - אמר עולא: בעומד באסרטיא. תינח קבר, ארון מאי איכא למימר? - אמר רבי אבהו: במוטל על קברו.

תוספתא מסכת שבת (ליברמן) פרק יז
הלכה יד

גוי שהביא חלילין בשביל ישראל בשבת לא יספד בהן אותו ישראל אבל ישראל אחר מותר
הלכה טו

25 עשו לו ארון וחפרו לו קבר לא יקבר בהן אותו ישראל אבל ישראל אחר מותר

רמב"ם הלכות שבת פרק ו
הלכה א

30 אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת אף על פי שאינו מצווה על השבת ואף על פי שאמר לו מקודם השבת ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת, ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעצמן.

הלכה ב

גוי שעשה מלאכה מעצמו בשבת אם בשביל ישראל עשה אותה אסור ליהנות באותה מלאכה עד מוצאי שבת וימתין בכדי שתעשה, והוא שלא יהא הדבר בפרהסיא עד שידעו בו רבים שדבר זה בשביל פלוני הוא נעשה בשבת, ואם בשביל עצמו בלבד עשה מותר ליהנות בה בשבת.

הלכה ה 35

מת שעשו לו גוים ארון וחפרו לו קבר בשבת או הביאו לו חלילין לספוד בהן, אם בצנעה ימתין בכדי שיעשו למוצאי שבת ויקבר בו, ואם היה הקבר בסרטיא גדולה והארון על גביו וכל העוברין והשבין

40 אומרים שזה שהנכרים עושין עכשיו בשבת לפלוני הוא, הרי זה לא יקבר בו אותו ישראל עולמית, מפני שהוא בפרהסיא, ומותר לקבור בו ישראל אחר והוא שימתין בכדי שיעשה וכן כל כיוצא בזה. +/השגת הראב"ד/ מת שעשו לו גוים ארון וכו' ומותר לקבור בו ישראל אחר והוא שימתין בכדי שיעשה. א"א לא הכל מודים לו שיהא ישראל אחר צריך להמתין, ולפי הטעם שהוא מפרש לפנים (ה"ח) בהמתנה זו דומה שאין ישראל אחר צריך להמתין. +

הלכה ח

45 ישראל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה זו בשבת אף על פי שעבר ומכין אותו מכת מרדות מותר לו ליהנות באותה מלאכה לערב אחר שימתין בכדי שתעשה, ולא אסרו בכל מקום עד שימתין בכדי שיעשו אלא מפני דבר זה, שאם תאמר יהא מותר מיד שמא יאמר לגוי לעשות לו וימצא הדבר מוכן מיד, וכיון שאסרו עד שימתין בכדי שיעשו לא יאמר לגוי לעשות לו שהרי אינו משתכר כלום מפני שהוא מתעכב לערב בכדי שיעשה דבר זה שנעשה בשבת.

הלכה כג

50 ישראל שעשה מלאכה בשבת אם עבר ועשה בזדון אסור לו ליהנות באותה מלאכה לעולם, ושאר ישראל מותר להם ליהנות בה למוצאי שבת מיד שנאמר +שמות ל"א+ ושמתם את השבת כי קדש היא היא קדש ואין מעשיה קדש, כיצד ישראל שבשל בשבת במזיד, למוצאי שבת יאכל לאחריים אבל לו לא יאכל עולמית, ואם בשל בשגגה למוצאי שבת יאכל בין הוא בין אחריים מיד וכן כל כיוצא בזה.

מגיד משנה שם

55 ומ"מ מ"ש רבינו מיד כלומר שא"צ להמתין בכדי שיעשו הוא נמשך אחר הטעם הנזכר למעלה ואין לחוש לו במה שנעשה על ידי ישראל בשוגג או במזיד. וי"ח בזה ואומרין שהוא כדי שלא יהנה במעשה שבת. והרמב"ן ז"ל כדעת זה הוא סובר והצריכו בכאן אפילו בשוגג המתנה כדי שיעשו. וה"ר יונה ז"ל דעתו כדעת רבינו והרשב"א ז"ל לא הכריע בזה כלום :

הש"י מסכת חולין דף טו עמוד א

60 יאכל - הוא עצמו ובו ביום ואין צריך להמתין עד הערב בכדי שיעשו דהא דאמרין בעלמא לערב בכדי שיעשו לית ליה לר"מ אלא היכא דעבד ישראל איסורא ובמזיד דאיכא חיובא דלא נמטייה הנאה מאיסורא אבל בשוגג לא.

במזיד - דאיכא איסורא.

65 לא יאכל - בו ביום עד שתחשך ובכדי שיעשו והוא הדין לאחריים נמי דאסור למיכליה בו ביום דטעמא משום דלא נמטייה הנאה מאיסורא הוא וכי שהי לאורתא בכדי שיעשו לא מטי לו הנאה מיניה ואידי דתנא רישא בדידיה דאשמעינן רבותא להתירא תנא נמי סיפא בדידיה.

המב"ם על משנה מסכת מכשירין פרק ב משנה ו

70 [ו] רוצה לומר אם מצא בה ירק נמכר במוצאי שבת. וכלל הוא אצלינו שכל הנעשה בשביל ישראל ולא היה בו פרסום גדול כאשר נעשה בשבת כמו חפרו לו קבר והביאו לו ארון כמו שנתבאר בשבת הרי זה מותר למוצאי שבת, ודוקא לאחר שימתין בכדי שיעשו, ולפיכך ימתין כאן לירק הזה כדי שיבוא ממקום קרוב אחר יציאת השבת ויהיה אז מותר לאכלו, וטעם דין זה שנקבע אצלינו והוא ימתין בכדי שיעשו כמו שאבאר לך, והוא, אם ראינו או ידענו שהדבר הזה שעשה הגוי בשבת עשאו בשביל ישראל שיהנה בו לאחר צאת השבת אסרנו על הישראלי ליהנות בו לאחר יציאת השבת עד שימתין כשעור שהיה נעשה בו אחר צאת השבת כפי שנעשה בשבת, חששנו שמא הישראלי רמז לגוי או העירו לעשות לו אותו הדבר בשבת כדי שימצאהו מזומן בעת צאת השבת, וכאשר אמרנו לו

שצריך להמתין בכדי שיעשו לא ירמוז לו שיעשה בשבת בשבילו כלל לפי שאין לו תועלת בכך כיון שהוא צריך בכל אופן להמתין, והרי הוא מחכה עד צאת השבת ויעשה אותה הפעולה מתחלתה, וכל זה להרחיק מאמירה לגוי שהיא אסורה משום שבות. והבן נקודה זו כי חשובה היא.

המב"ם הלכות יום טוב פרק ב הלכה י

80 גוי שהביא תשורה לישראל ביום טוב אם יש מאותו המין במחובר לקרקע או שהביא חיה או עופות או דגים שאפשר לצודן בו ביום הרי אלו אסורין עד לערב וימתין בכדי שיעשו, אפילו הדס וכיוצא בו אינו מריח בו לערב עד שימתין בכדי שיעשו, ואם אין מאותו המין במחובר לקרקע או שהיתה צורתו מוכחת עליו שמאתמול נעקר או נצוד אם הביאו מתוך התחום מותר ואם הביאו מחוץ לתחום הרי זה אסור, והבא בשביל ישראל זה מחוץ לתחום מותר לישראל אחר.

85 תוספות מסכת עירובין דף לט עמוד ב

אי משכחת להו לא תימא להו - רש"י פסק בדבר הניצוד או הנלקט ביום טוב ראשון של גליות דממתין ב"ט שני בכדי שיעשו ושרי דודאי קי"ל בשני י"ט של גליות דשתי קדושות הן כדמוכח הכא ובפרק קמא דביצה (ד' ד:): נמי פסקינן נולדה בזה מותרת בזה אלמא דשתי קדושות הן והא דפסיק רב פפא הלכתא בריש אין צדין (שם ד' כד:): דנכרי שהביא דורון לישראל כו' ולערב בכדי שיעשו פ"י בקונטרס דהיינו לערב ד"ט ראשון ומותר ממה נפשך דאי יום ראשון קדש יום שני חול דהא שרינן ביצה וצבי הניצוד ב"ט ראשון לאוכלו ב"ט שני ולקמן נמי גבי הנהו גנא דשרי להו רבינא לאורתא לאורוחי ביה לאלתר אלמא קסבר דכי בעינן בכדי שיעשו היינו מ"ט ראשון דטעם בכדי שיעשו מפרש הקונטרס באין צדין (שם ד' כד:): כדי שלא יהנה ממלאכת י"ט ולפי טעם זה ודאי יש להתיר לעי"ט ראשון בכדי שיעשו דמה נפשך לא יהנה ממלאכת יום טוב כדפי' ולפי זה נמי אין צריך להמתין

95 **כשיעור שילך ויצוד ויביא ויתלוש ויביא אלא שיעור תלישה לבד שהוא ברגע אחד קטן דאז לא יהנה ממלאכת י"ט** ודוקא בדבר הנעשה בשביל ישראל צריך להמתין בכדי שיעשו אבל בפירות הנושרין או שעשה הנכרי בשביל עצמו אין צריך בכדי שיעשו כדאמר בשבת בפ' שואל (ד' קנא.) אם רוב נכרים בעיר במוצאי שבת רוחץ בה מיד ומבשל בשבת דאמר בשוגג יאכל (שבת ד' לח.) אף על גב דנהנה ממלאכת שבת כיון דמילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן ובה"ג מפרש דצריך להמתין עד

100 מוצאי יום טוב בכדי שיעשו וטעם כדי שיעשו יש לפרש משום שמא יאמר ישראל לנכרי לעשות ביום טוב כדי שיאכל לאלתר במוצאי יום טוב וזה אין שייך אלא בדבר הנעשה בשביל ישראל כדמשמע נמי בפרק שואל (שם ד' קנא.) וההיא בר טביא מיירי באיתציד מאליו על ידי שהיו מצודות פרוסות מערב יום טוב ולא נכרי שהביא דורון לישראל הוה ורבינא דשרי לאורוחי ביה לאלתר שמא לית ליה בכדי שיעשו כלל אפילו ב"ט ראשון או שמא אית ליה ב"ט ראשון שהוא מדאורייתא בכדי שיעשו

105 במוצאי י"ט שני ומבשל בשבת אתי שפיר דיאכל דליכא למיגזר אטו שמא יבשל בשבת ולפי טעם זה היה צריך להמתין במוצאי י"ט שני כשיעור [שילך] ויתלוש ויביא דאי כדי שיתלוש לבד איכא למיחש שמא יאמר לנכרי ב"ט לתלוש כדי שיאכל במוצאי י"ט אחר שעה מועטת ושמא יש לומר דכולי האי לא החמירו חכמים וריצב"א אומר דבירושלמי דנדה משמע דטעם כדי שיעשו כדפרש"י דתניא התם לא תמלא אשה קדירה עססיות ותורמוסין ותתנם לתוך התנור עם חשיכה ואם עשתה

110 כן למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו ומפרש התם בתר הכי מפני שהניית שבת עליו וכיון דממתין בכדי שיעשו אינו נהנה ממלאכת שבת כלום ובשבת וי"ט אף לפרש"י אסור מזה לזה אף בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל ובדבר הניצוד והנלקט אפילו שלא בא בשביל ישראל יש לאסור בשבת וי"ט משום הכנה מידי דהוה אביצה שנולדה בזה אסורה בזה וכן משמע בריש ביצה (ד' ד.) דמשמע

התם דרב דאסר ביצה אסר נמי עצים שנשרו מן הדקל ושירי מדורה ושירי פתילה ושמן שכבה בשבת ומפרש בירושלמי דרב אוסר להדליק ביי"ט ובהלכות גדולות בהלכות י"ט כתב דאע"ג דדבר הניצוד והנלקט ביי"ט בשביל ישראל אסור עד מוצאי י"ט שני בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל שרי ביי"ט שני מידי דהוה אביצה שנולדה בזה מותרת בזה ונראה שדקדקו מדקאמר באין צדין (שם ד' כד:) ולערב אסורים בכדי שיעשו אאם יש [במינו] במחובר ולא קאמר נמי על הבא מחוץ לתחום משמע דאין צריך בו בכדי שיעשו וטעמא משום דבתחום הקילו כעין שהקילו לענין הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ומיהו לביצה ודאי לא מדמינן דביצה לא שייך שמא יאמר לנכרי כמו בדבר הבא מחוץ לתחום.

המאור הקטן מסכת ביצה דף יג עמוד א
והא דאמר רב פפא הלכתא נכרי שהביא דורון לישראל אם יש מאותו המין במחובר אסור פירשה ה"ר שלמה משום דכגרוגרות וצמוקים דמי דאסח דעתיה מיניה וכן כל מחובר לקרקע אסוחיה אסח דעתיה מיניה **ולא היה צריך לכל זה כי ברור הוא דמודה ר"ש בכל מוקצה מחמת איסור שאין דעתו עליו כגון כוס וקערה ועששית** וזהו טעמו בבכור שאם עבר ובקרו אינו מבוקר דכיון דסבירא ליה אין רואין מומין ביום טוב מוקצה הוא מחמת קדושתו ואיסורו וכל מחובר אסור לערב בכדי שיעשה וכן ספק מחובר ואם אין מאותו המין במחובר בתוך התחום מותר **ולשאר דיני מוקצה האמורים בתלוש אין חוששין בנכרי שהביא דורון לפי שאין הכן לנכרי** כמו שמפורש בראש מסכת שבת בתלמוד ירושלמי ואם הביא מחוץ לתחום אסור גזירה שמא יאמר לו להביא בתחלה ולערב מותר לו **מיד** והבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר דמשום גזירה שמא יאמר לו לא אסרי ליה לישראל אחר **שאינ אדם חוטא ולא לו**.

ומצאתי כתוב לרב רבי מאיר ברבי יוסי ז"ל שהעיד בשם ה"ר יצחק בן מרן לוי ז"ל כי ה"ה לנכרי שהדליק את הנר בשביל ישראל או שמילא מים לבהמת ישראל או שעשה לו כבש בשבת **כולן מותרין לישראל אחר** ואין הפרש בזה בין שבת ליו"ט

ונשאלה שאלה מלפני חכמי המקום הזה ז"ל על הבא בשביל ישראל ביום טוב של ראש השנה שאין מאותו מין במחובר והשיבו שהוא מותר לו ביום טוב שני לפי שאין עליו שום איסור הכנה ולא איסור התלוי בקדש כמו שנאמר כי שני הימים קדושה אחת הן וקדושתא אריכתא היא **אלא כעין קנסא** גזירה שמא יאמר לו דיו שקנסנו עליו יום ראשון וה"ה לשבת ויו"ט

ומחובר שנתלש ביום טוב ראשון מותר ביום טוב שני של גליות לאחר ששהה בכדי שיעשה זו הלכה למעשה רווחת לכל ישראל מההוא בר טביא דאיתציד ביום טוב ראשון ואישתחית ביום טוב שני כדאיתא במסכת עירובין ויש שמחמירין על עצמן מדאמרין בכדי שיעשו אלמא בעי' שעה הראויה לעשייה **ועוד דסבורין לומר כיון דאתקצי לתחלת יום טוב שני בכדי שיעשו אתקצאי לכולי יומא ואין שורש לכל הדברים הללו** כי שני ימים טובים של גליות משום ספק הן וכידוע שאחד מהן חול ואם הראשון חול הרי חול מכין ליו"ט ואם השני חול מאחר ששהה בכדי שיעשו די לו וההוא עובדא דההוא בר טביא תיובתיהו בהדיא ואין בזה לפקפק לכל בעלי תושיה.

מלחמת ה' מסכת ביצה דף יג עמוד א
ועוד והא דאמר רב פפא הלכתא כו' עד וזה טעמו בבכור :
אמר הכותב אדקפתא נקט ביד ריחא אתלי לן ביד שאני רואה רבינו הגדול ז"ל רומז לנו בפירות ועצים שנשרו מן המחובר דאסורין שמא יעלה ויתלוש וכן הוזכר בגמ' במס' זו בשנים ושלושה מקומות ולא אמרין משום שאין דעתו עליהן ועוד אמרו בפסחים בפרק מקום שנהגו גבי מתניי

155 דאוכלין מתחת הנשרים בשבת מחלוקת בשל מכבדות דרבנן סברי גזריי שמא יעלה ויתלוש ואנשי יריחו סברי לא גזרינן והיינו נושרין בשבת מן המחובר כמו שהסכמנו שם ושמעינן מינה דכיון דדעתיה עליהו מאתמול שהרי פורצין פרצות בגנותיהן לשם כך הרי הם מוכנים במחובר לזה שדעתו עליו וכיון שכן פירות שתלשן הנכרי אם היה דעתו עליהן מערב יום טוב כגון ששמעו אותו אומר למחר אתלוש פירות הללו להביא אותן דורון לפלוני ישראל מעתה נתיר אותן ולא עוד אלא כיון שיש הכנה במחובר והנכרי אינו צריך הכן הרי כל פירותיו מוכנין ואף המחוברין שלו שתלשן הרי הן כפירות הנושרין לאנשי יריחו שאין בהן משום מוקצה **אלא מתוך הדברים נלמוד שלא הודה ר"ש במוקצה מחמת איסור אלא כשהקצה אותו לאיסורו כגון שמן שבכוס ושבקערה ועשית דאיהו**

160 **דחיה בידיים** כדאיתמר בפ"ק דשחיטת חולין וטעמו של ר"ש בבכור לפי שא"א לעולם אלא באיסור ומי יימר דמיזדקיק ליה חכם בעבירה הא בפירות שנשרו אינן אלא גזירה דשמא יעלה ויתלוש ושתלשן הנכרי נמי בכלל גזירה זו ומ"מ זו הגזירה אוסרתן יתר מדין מוקצה שאם היה דעתו עליהם כאנשי יריחו אין בו דין מוקצה כיון שהכינן ודאי שאפילו כוס וקערה ועשית אמרו בירושלמי אם התנה עליו מותר וכן בסוכה רעועה בפרק המביא מתנה בה תנאה ואף על פי שיש בה כשהיא קיימת משום סתירת אהלים ואפי' ברעועה ושלא כדברי בה"מ ז"ל שם ומ"מ נראה דמודה ר"ש בדבר שאינו ברשות אדם כגון דגים הנצודים וחיה ועוף של רשות ומכמורות לא נחלקו לקמן אלא בב"ח שנצודו הכל מודים שמודה בהן ר"ש שהן אסורין

170 עוד אני אומר בשמועה זו הניחו לי לברר אותה מה שהוצרך רבינו שלמה ז"ל להזכיר בכאן דין מוקצה וכן בעל המאור אוחו דרכו אין דבריהם ענין לכאן בנכרי שהביא דורון לישראל שהרי לערב שכבר בטל איסור מוקצה ונולד אמרו אסורין בכדי שיעשו **הא למדנו דמשום איסור מלאכה נגעו בה ... והואיל ומלאכות הללו אסור לעשותן ביום טוב דבר תורה אף נכרי שעשאן בשביל ישראל אסורין ביומן ולערב נמי עד כדי שיעשו** כענין ששינו בשבת בנכרי שתלש עשבים או שמלא מים לבהמה ואם בשביל ישראל אסור וצריך כדי שיעשו ואלו הן דברי רב פפא בכאן מ"מ דברי רש"י ז"ל בטעם המוקצה צריכין לנו לפי שהדבר ידוע בנכרי שתלש פירות לעצמו ביום טוב שהן אסורין לישראל ביומן וכדאיתא נמי בפרק כיצד מערבין בההוא ליפנתא דאתאי למחוזא ואם מפני מלאכה כיון שבשביל עצמו עשאה אף בשבת מותרת לישראל והכי נמי איתא בפרק כל כתבי הקדש בנכרי שלקט עשבים בשבת לעצמו שמוותרין משום מלאכת שבת ואסורין כדין מוקצה אלא בין ביום טוב בין בשבת אסורין משום מוקצה לדעת הרב או שהם בכלל גזירה של פירות הנושרין דהוא משום שמא יעלה ויתלוש ולמעלה מפורש ומתני' דמצודת חיה ועופות נמי מן הטעם הזה הוא שאלו משום מלאכה הרי שנינו בית שמאי אומרים אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים אלא בכדי שיצודו מבעוד יום ובית הלל מתירין אלא אסורין משום מוקצה אי נמי דאי שרית ליה בו ביום גזירה שמא יצוד כענין שאמרנו בפירות הנושרין

185 **וכן מה שמפרשי' בבא חוץ לתחום גזירה משום יאמר לו איני יודע למה הם מתכוונים בפירוש הזה** שהרי אף לדבריהם כשהוא אומר לו הבא משום אמירה לנכרי שבות אתה תופסו אם כן אף אתה עשית הבאה דחוץ לתחום ביום טוב מלאכה ואם מלאכה היא למה מתקשים בה דבר ברור הוא דכל בשביל ישראל אסור בין בשבת בין ביום טוב וצריך נמי כדי שיעשו כדאיתא בפרק בכל מערבין אלא כיון דתחומין דרבנן הקלו בהן משום שמחת יום טוב דנכרי שהביא מה שאין כן ביש במינו במחובר ודא ודא אחת היא משום איסור מלאכה נגעו בהן וכיון שלמדנו שהוא משום מלאכה למדנו שצריך כדי שיעשו וכיון שצריך כדי שיעשו בשבת ויום טוב או בשני ימים טובים של ראש השנה הבא בזה אסור בזה וחכמי מקומו לא יפה הורו וכיון שנתפרש לנו טעם דלערב אסורין בכדי שיעשו שהוא

190

משום איסור מלאכה וראינו שלא חלק רב פפא באותו השיעור בין אותו לישראל לישראל אחר אלא כשאין במינו במחובר ובגזירת תחומין הוא שהפריש בין הבא בשביל ישראל זה לישראל אחר וכן כל הראשונים אסרום לכל ישראל עד כדי שיעשום מעתה יש לנו ראייה לנכרי שלקט עשבים ושמלא מים לבהמת ישראל זה או שעשה לו כבש בשבת שכולן אסורין אף לישראל אחר שלא חלקו במעשה שבת ליומן בין לו בין לאחרים אלא בעולמית דרבי יהודה ודרבי יוחנן הסנדלר הוא שחלקו ונראה לי שהטעם בתחומין דהבא בשביל ישראל זה מותר לזה לפי שהוא איסור שאינו שוה בכל לזה הוא חוץ לתחום ולזה שערב או שהוא סמוך למקומו מותר וכיון שאינו אסור לכל ישראל לא אסרוהו אלא לזה שבא בשבילו שלא ראו להחמיר כל כך בשל דבריהם דהא לא מפרסמה כן לא כשאר איסורין דכל מילתא דתחומין אסור לזה ומותר לזה הא אם נעשית בו מלאכה בשביל ישראל אפילו של דבריהם אסור לכל וטעם יפה הוא ומה שנמצא בתוספתא במסכת שבת נכרי שהביא חלילין בשביל ישראל בשבת לא יספוד אותו ישראל בהן אבל ישראל אחר מותר עשו לו ארון וחפרו לו קבר לא יקבר בהן אותו ישראל אבל ישראל אחר מותר ומה שהביא הנכרי מחוץ לתחום לא יזיז ממקומם לא באו להתיר הנאת מלאכת שבת לישראל אחר עד כדי שיעשו אלא לפי שהארון והקבר הנעשין בשביל ישראל ידוע אסורין לאותו ישראל לעולם כמו ששינו בהם ואם בשביל ישראל לא יקבר בהן עולמית ומפרש לה בגמרא קבר בעומד בסרטיא וארון במוטל על קברו כלומר משום כבודו של מת שאומרים בשביל זה נעשה הקבר הזה בשבת והחלילין נמי דבר של פרסום הוא ושל פומבי הוא ואם הביאן בשביל מת פלוני ישראל לא יספד בהן לעולם משום לזות שפתים שאין זה כבודו של מת וכשהתירו בגמרא בכדי שיעשו דוקא בנכרי שהביא חלילין סתם כדתנן נכרי שהביא חלילין בשבת לא יספוד בהן ישראל אלא אם כן באו ממקום קרוב והטעם מפני שסתמן בשביל כלל ישראל באו שאין דרכן של נכרי בהספדן ורובן בשביל ישראל שמקוננים בהם מביאים אותם ואם בשביל ישראל פלוני בזה שנו בתוספתא שלא יספוד בהם לעולם דומיא דקבר וארון ובאלו אמרו שהן מותרין לישראל אחר ובלבד לאחר כדי שיעשו שאין כאן הנאה של מלאכת שבת ואין ראוי לגזור בו לישראל אחר יותר מן השיעור הזה והרי דינו כישראל המבשל בשבת במזיד דרבי יהודה שלא יאכל עולמית אבל אחרים אוכלין לאחר כדי שיעשו וכן הדין כאילו עשאן הנכרי בשביל ישראל פלוני שהן מותרין לישראל אחר ולא גזרו בהן עולמית הא בכדי שיעשו אסורין לכל ישראל ביום טוב אמרו קל וחומר בשבת :

ראבי"ה חלק א - הלכות עירובין סימן שפ
אבי מורי.

ואני יואל הלוי [אומר] שיש חילוק בדבר, ואין לנו לסתור דברי רב יהודאי מראיות אלו. דבכל מקום שהגוי עושה מלאכה דאורייתא בשביל ישראל צריך להמתין עד מוצאי יום טוב שני כדברי בעל הלכות גדולות, וכגון ההיא דרב פפא, דנלקט מן המחובר בשביל ישראל, דמחמירים דאפילו נלקט ביום טוב ראשון אסור אף ביום טוב שני עד לערב בכדי שיעשו, דהיינו חול גמור, אבל ביום טוב עצמו אסור. והא דמייתי רבינו שלמה זצ"ל מהני בני גנא דגזו אסא, כדאיתא לעיל, לית ראייה, דהא ביום טוב שני <הוה>, ואפילו הכי הואיל דבשביל ישראל נלקט והוי איסורא דרבנן הוה סבר רבינא להתיר לאלתר, ומסיק תלמודא דליתא [דרבינא] דשרי לאורתא לאלתר, אף על גב דהוי חול גמור, דבעינן נמי בכדי שיעשו ואף על פי שלא נעשה בו <אלא> אסורא דרבנן, הואיל שבשביל ישראל נלקט. אבל אי הוה ביום טוב ראשון נלקט בשביל ישראל, דהוא יום טוב גמור, ומלאכה אסורה [בו]

מדאורייתא, הוה אסור עד מוצאי יום טוב שני בכדי שיעשו ואף על גב דיום טוב שני דרבנן כדשלחו מתם...

- 230 ואומר אני שלא צריך לאמתוני בכדי שיעשה אלא היכא שנעשה בו מלאכה שהיא אסורא דאורייתא, כגון צידה או מן המחובר או הדלקת נר שבת או מרחץ וכיוצא בהם. וכגון שבשביל ישראל נעשה האסור, ואם בשביל הגוי מותר מיד לישראל, ואין צריך להמתין בכדי שיעשה. אבל באסור דרבנן, כגון ביצה שנולדה בזה מותרת בזה, וכן דבר הבא חוץ לתחום, וכן באסור מוקצה, אין צריך להמתין בכדי שיעשה. ומה שהקשה רבינו שלמה בפרק אין צדין חוץ לתחום אסור שלא שמע טעם מקובל, אומר אני האי דמותר לישראל אחר משום שלא נעשה בשבילו, [ו]האי לא דמי לגוי שהדליק נר בשבת דאי בשביל ישראל אסור אף לישראל שלא נעשה בשבילו, דהתם הדלקת נר דאורייתא, ותחומין דרבנן. והאי דתניא בתוספתא גוי שהביא חלילין בשבת בשביל ישראל לא יספוד אותו ישראל אבל ישראל אחר מותר, התם באסורא דרבנן הוא ומותר לו מיד, אבל לאותו שהביאו בשבילו קנסוהו לעולם כדפירש רבינו שלמה, משום דמוכחא מילתא שהובאו בשבילו, שהרי יש לו מת. ולי נראה דאין אסור למי שהביאו בשבילו כי אם בכדי שיעשו, ודי, דאיסורא דרבנן הוא. אבל בקבר, שהוא איסור דאורייתא, מחמירין טפי, כדתנן לא יקבר בו עולמית, ואם בשביל גוי יקבר בו מיד, כדמוכח בגמרא. והא סיפא [דברייתא] דתוספתא עשו לו ארון וקבר לא יקבר בו ישראל זה אבל לישראל אחר מותר, הכי פירושא אותו שנעשה לו לא יקבר בו לעולם, וקנס הוא, כדפירש רבינו שלמה לעיל אבל ישראל אחר מותר בכדי שיעשה. ובמת החמירו יותר משאר איסורים משום כבוד המת [ו]אושא מילתא, שבאים שם בני אדם משום כבוד מצוה:

- חידושי הרשב"א מסכת ביצה דף כד עמוד ב
- 250 הא דאמרינן ביש במינן במחובר לערב אסורין בכדי שיעשו י"מ שלא אמרו אלא לאותו ישראל שבאו בשבילו אבל לישראל אחר מותרין לערב מיד דאפילו בשבת היו מותרין מן הדין אלא שגזרו בהם משום שמא יעלה ויתלוש ואפילו בנשרו מעצמן גזרו כן, וכן בניצודין ואפילו צדן הגוי לצורך עצמו, ודוקא ביומן אבל לערב מותרין מיד, והילכך לאותו ישראל שהביאן בשבילו אסורין אפילו לערב עד כדי שיעשו אבל לאחרים מותרין לערב מיד. והראיה להם ממה ששינו בתוס' דשבת בפרק שואל גוי שהביא חלילין בשביל ישראל בשבת לא יספוד בהן אותו ישראל אבל ישראל אחר מותר עשו לו ארון וחפרו לו קבר לא יקבר בו אותו ישראל אבל ישראל אחר מותר ומדלא קתני לא יקבר בו אותו ישראל עולמית משמע דלא יספד ולא יקבר בו אותו ישראל עד כדי שיעשו קאמר ואפי"ה קתני דישראל אחר [מותר], והא דלא קאמר הכא והבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר לערב מיד כדקאמר בשאין במינו במחובר היינו משום דביומן אסורין לכל לזה כלזה וכיון דביומן לא מצי אפלוגי בין הבא בשבילו לישראל [אחר] לא ניחא ליה לאפלוגי ולמימר דלערב הבא בשבילו כדי שיעשו ולישראל אחר מותר מיד, דהא דפליג בסיפא בין הבא בשבילו ובין ישראל אחר היינו להתיר לישראל אחר ביומו.
- 255 ויש מגדולי המורים שאמרו דבכל דבר שנעשית בו מלאכה אין הפרש בין מי שבא בשבילו לישראל אחר ומה שאמר רב פפא ולערב אסורין בכדי שיעשו שתמא משמע לזה כלזה כי היכי דמאי דקאמר אסורין היינו לכל ישראל אף מאי דקאמר ולערב אסורין לכל אותן שאמר שהן אסורין בו ביומו קאמר, והא [ד]תניא בתוספתא אם בשביל ישראל לא יספוד בהן אותו ישראל חפרו לו את הקבר לא יקבר בו אותו ישראל אבל ישראל אחר מותר, אותו ישראל אסור לעולם קאמר וכשהביא החלילין בפרהסיא ובקבר העומד בסרטיא כדאיתא בגמרא בשבת בפרק שואל, וישראל אחר מותר דקאמר לאחר כדי שיבוא ממקום (אחר) רחוק וכן בקבר בכדי שיעשו קאמר הא בתוך כדי שיעור זה אסור

אפילו לישראל אחר, והא דקאמר ר"פ בשאין במינן במחובר דלאותו ישראל הבא בשבילו אסור אף לערב צריך להמתין בכדי שיעשו דלערב בכדי שיעשו דקאמר בין איש במינו במחובר בין אשאין במינו במחובר קאי דכל שאסור ביומו צריך להמתין בערב בכדי שיעשו.

ופירוש כדי שיעשה יש מי שאומר דהיינו כדי שיבא מחוץ לתחום והביאו ראייה ממה ששינו בפ"ב של מסכת מכשירין מצא בה ירק נמכר אם רוב גוים לוקח מיד ואם רוב ישראל ממתין כדי שיבוא ממקום קרוב מחצה על מחצה ימתין כדי שיבוא ממקום קרוב דאלמא משמע דאע"ג דבא ממקום רחוק לא החמירו להמתין אלא בכדי שיבואו ממקום קרוב. **ויש שפירשו מקום קרוב לתחום דהיינו חוץ לאלפים אמה דהיינו תחום העיר, ואינו מחוור בעיני שא"כ עדיין יש לחוש שמא יאמר לגוי להביא לו כדי שיהא מוכן לו אחר שיעור זה.** וכי תנן התם כדי שיבאו ממקום קרוב היינו כשאינו יודע מאיזה מקום הובא ולפיכך היקלו בו ולא הצריכו אלא כדי מקום קרוב אבל בידוע לא. וכן פרש"י ז"ל כדי שילך שם ויביא ולפיכך בעינן כדי שילך הנכרי לגן וילקוט ואחר שהיית שיעור זה מותר.

והא דאמר ר"פ דלישראל הבא בשבילו אסורין היינו דוקא בידוע שבא מחוץ לתחום אבל אם נסתפק אם באו מחוץ לתחום אם לאו לדעת רש"י ז"ל בשבת פרק שואל הויא פלוגתא דרב ושמואל גבי גוי שהביא חלילין בשבת דגרסינן התם לא יספוד בהן ישראל אלא אם כן באו ממקום קרוב ואמרינן עלה מאי מקום קרוב רב אמר מקום קרוב ממש ושמואל אמר חיישינן שמא חוץ לחומה לנו ופ"י רש"י ז"ל דשמואל לקולא ולומר דאע"פ שלא נכנסו לעיר עד הבקר חוששינן שמא מבעוד יום באו בתוך התחום ולנו בלילה חוץ לחומה וקי"ל כההיא דשמואל, אבל הגאונים והרי"ף ז"ל פירשו ההיא דשמואל להחמיר, וכבר כתבתיה בארוכה בשבת פרק שואל וכן בעירובין פרק בכל מערבין ויש לי שם קצת ראייה בההיא עובדא דליפתא דאתא למחוזא כדברי הגאונים.